

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้นำครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้นำครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ซึ่งได้จากข้อมูลครัวเรือนของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียง ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดในพื้นที่สาธารณสุข 2 เขต คือ เขต 8 ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว สมุทรปราการ นครนายก และเขต 9 ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด จำนวน 2,061,254 ครัวเรือน (ศูนย์อนามัยที่ 3 กรมอนามัย 2549) ถ้าครัวเรือนใดที่สุ่มตัวอย่างได้ มีครอบครัวอาศัยอยู่มากกว่า 1 ครอบครัว ให้เลือกผู้นำครอบครัวที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้นเพียง 1 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ซึ่งได้มาโดยวิธีการดังต่อไปนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรความผิดพลาดมาตรฐาน โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95 % และให้ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ($e=0.05$) (สมเดช สิทธิพงศ์พิทยา 2545: 241) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{2,061,254}{1+2061,254 (0.05)^2} \\ &= 400 \end{aligned}$$

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จึงใช้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 ขั้นตอนที่ 1 สุ่มจังหวัดในพื้นที่สาธารณสุขเขต 8 และ 9 เขตละ 2 จังหวัด โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก ได้จังหวัดตัวอย่าง 4 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี

การกำหนดหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดตามสัดส่วนของจำนวนผู้นำครอบครัว จากสูตร ดังนี้

$$n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

เมื่อ n_i = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด
 n = ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 N_i = ขนาดประชากรของแต่ละจังหวัด
 N = ขนาดประชากรทั้งหมด

ได้กลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จังหวัด จำนวนผู้นำครอบครัว จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	จำนวนผู้นำครอบครัว	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. ฉะเชิงเทรา	203,314	76
2. ปราจีนบุรี	142,730	52
3. ชลบุรี	551,722	206
4. จันทบุรี	174,933	66
รวม	1,072,699	400

- ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอำเภอตัวอย่าง จังหวัดละ 2 อำเภอ โดยการสุ่มอย่างง่าย
 ด้วยวิธีการจับสลาก ได้อำเภอตัวอย่าง 8 อำเภอ
- ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตำบลตัวอย่าง อำเภอละ 1 ตำบล โดยการสุ่มอย่างง่าย
 ด้วยวิธีการจับสลาก ได้ตำบลตัวอย่าง 8 ตำบล
- ขั้นตอนที่ 4 สุ่มหมู่บ้านตัวอย่าง ตำบลละ 2 หมู่บ้าน โดยการสุ่มอย่างง่าย
 ด้วยวิธีการจับสลาก ได้หมู่บ้านตัวอย่าง 16 หมู่บ้าน
- ขั้นตอนที่ 5 สุ่มตัวอย่างผู้นำครอบครัวในแต่ละหมู่บ้าน ตามสัดส่วนขนาด
 กลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง
 ที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 เขตสาธารณสุข จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เขตที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
8	ฉะเชิงเทรา	บางปะกง	บางปะกง	2 หมู่บ้าน	38 คน
		สนามชัยเขต	ท่ากระดาน	2 หมู่บ้าน	38 คน
	ปราจีนบุรี	ประจันตคาม	ประจันตคาม	2 หมู่บ้าน	26 คน
		ศรีมโหสถ	โคกปีบ	2 หมู่บ้าน	26 คน
9	ชลบุรี	เมือง	คลองคำหรุ	2 หมู่บ้าน	103 คน
		บ้านบึง	ตำบลมาบไผ่	2 หมู่บ้าน	103 คน
	จันทบุรี	เมือง	จันทนิมิตร	2 หมู่บ้าน	33 คน
		ขลุง	ตะปอน	2 หมู่บ้าน	33 คน
2 เขต	4 จังหวัด	8 อำเภอ	8 ตำบล	16 หมู่บ้าน	400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ผู้นำครอบครัวเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และการไปใช้บริการจากแหล่งบริการสุขภาพ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และเติมคำในช่องว่าง จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ความเพียงพอของรายได้ครอบครัว ลักษณะครอบครัว และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การป้องกันโรค การสร้างสิ่งแวดล้อมในบ้าน และการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย จำนวน 30 ข้อ

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและผู้นำครอบครัว

2.2.2 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องและครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการวัด เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วเตรียมตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.2.3 ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content validity) ของเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับแก้ไข และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและคณะอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อความสำเร็จของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้

2.2.4 หาคความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้นำครอบครัวในตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 ตัวอย่าง แล้วนำมาหาคความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .896

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบสอบถามการวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชถึงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ประสานเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในพื้นที่เป้าหมาย นัดวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนัดผู้นำครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาพบกันที่สถานีอนามัย

3.3 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วแจกแบบสอบถามให้ผู้นำครอบครัวตอบแบบสอบถาม โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ประสานงาน และผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจนแล้วเสร็จทุกพื้นที่ตามแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ผู้นำครอบครัว จำนวน 400 คน และได้รับแบบสอบถามที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และครบถ้วน คิดเป็น 100% ของแบบสอบถามทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามทุกฉบับ

4.2 จัดทำคู่มือลงรหัส และป้อนข้อมูลลงแผ่นบันทึกเพื่อคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) บรรยายปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านครอบครัวในรูปของจำนวน ร้อยละ และบรรยายพฤติกรรมส่งเสริม

สุขภาพ ในรูปของค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลงการปฏิบัติ
พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นระดับคะแนน ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	ระดับคะแนน	2
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ระดับคะแนน	1
ไม่เคยปฏิบัติเลย	ระดับคะแนน	0

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้นำครอบครัว
โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์การประเมินของวิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 8-9) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรม
1.34 – 2.00	มาก
0.67 – 1.33	ปานกลาง
0.00 – 0.66	น้อย

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านครอบครัว
กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้วยค่าสถิติไค-สแคว์